

BAJAI HIRLAP

Társadalmi Hetilap.

Megjelen minden vasárnap reggel.
Szerkesztőség: Városi bérház, I. emelet.
Kiadóhivatal: Kaza! József könyvnyomdája, hol az előfizetéseket és hirdetések felvételtnek.

Felölös szerkesztő és laptulajdonos:
Dr. Lemberger Ármin.

Előfizetési árak
Egész évre 10 korona, félre 5 korona, negyedévre 2 korona 50 fillér. — Egyes szám ára 20 fillér.
Hirdetések jutányosan számíttatnak.

Reményeink.

Az az iparfejlesztési akció, amelynek bevezeléséről mult heti számunkban megemlékeztünk és amelynek folytatását e lap hasábjain találhatja az olvasó, kétségen kívül igaz örömmel föltheti el mindazokat, akik városunk anyagi föllandulásán buzgólkodnak, mert ezen akcióval kilép az állami iparpártolás azon szűk keretéből, amelyben eddig mozgott, istápolván egy-két szövőiparost és hozzálat az egész iparos osztály és egyszerre több iparág segélyezéséhez, hogy olcsóbb, szebb, de azért nem kevésbé jó iparcikkkel léphessenek ki a fogyasztó nagy közönség elé és bebizonyíthassák, hogy valóban vannak „rügyek és hajtások“, amelyek érdemesek és méltók a kifejlesztésre és szünjék meg az a baj, amelyet a kereskedelmi miniszter most esztendeje egyszeri sőtája alatt is tapasztalt.

Várva-várjuk, lesve-lessük az akció kifejlődését. A közös műhelyeket, a közös munkagépeket, az olcsón szállított nyersanyagot, amelyekből haszna lesz az iparosok összességének és a közönségnek is. Hiszünk, hogy iparosaink a nekik nyújtott kedvezményeket jól ki is használják és nagyobb mértékű, a gyáripar cikkeivel versenyző árakat fognak készíteni és meghódítják maguknak városunkat és a közeli-távoli vidéket, amely iparkodik szükségleteit nálunk fedezni, — ha hozzánk könnyű szerrel eljuthat.

E pontnál azonban meg kell állapod-

nunk, mert ott tartunk jelenleg, hogy könnyen megeshetik velünk, hogy lesznek munkagépeink, közös műhelyeink, olcsón szállított nyersanyagunk és mindezek következtében olcsó és sok árunk, de nem fogjuk tudni eladni, mert nem lesz kinek? Mert bajaink ösforrása az, hogy ki vagyunk zárva a forgalomból arra, amerre legtermészetesebben gravitálni kellene, a Duna jobb partjára. A balparton körülvesznek bennünket *Kalocsa, Szabadka és Zombor*. Az első a három imént említett város közül igen kevésbé fogyaszt, mert a lakosok zöme gazdálkodó, már pedig a gazdálkodó egész idejét kora tavasztól télig a mezőn tölti és így nincsenek szükségletei. *Szabadka* nálunk jóval nagyobb, izmosabb iparú és az iparfejlesztési akcióba velünk együtt bevonatott. Ott tehát hiába keresünk fogyasztó területet. *Zombor* nem kevésbé előnyös helyzetben van vasuti összeköttetései révén, mint *Szabadka*, úgy hogy a Duna bal partján csakis a falvakban kereshetünk piacot és ott is csak úgy, ha a kedvező vasuti összeköttetéseket meg tudjuk tartani. Egészen másként áll a dolog a Duna jobb partján levő helységekkel *Mohács, Szekeső, Bata, Báltaszék, Dombóvár, Szegszárd* és az ezen helyek közt fekvő falvak kétségén kívül szívesen és sokszor keresnek fel városunkat, ha volna olcsó és jó közlekedésünk és egy helybeli kifejlődhető gyáriparnak elsőrangú érdeke, hogy a Tolna és Baranya megyékben felhalmozott, de ki nem használt szénanyaghoz minél olcsóbban hozzá férhessünk.

Valóban legelsőrangú és legvitalisabb érdekünk ez az *áthidalás*, amely, ha létre nem jön, úgy majdnem fölöslegesnek tartjuk az egész iparfejlesztési akciót, mert könnyen megeshetik velünk, hogy szegény iparosaink az állami segítség mellett is a szükséges beruházásokra elköltik filléreiket és vagyon helyett nyers anyagok és el nem adott árjuk lesz. Nem tulsás ez, amit állítunk, mert hisz kereskedőink tudják, látják, hogy két év óta, amióta a Duna-gőzhajózási társaságnak úgy tetszik, hogy Szegzárda hajót nem járát, azt a várost is elvesztettük.

Elég azonban — úgy hiszünk — annak bizonyítgatásából, hogy mennyire szükséges az áthidalás. Hiszen 8—9 hónappal ezelőtt már elérkeztünk odáig, hogy a kereskedelmi miniszternek egy évvel ezelőtt megváltó véleménye megváltozott és az *áthidalás országos érdeknek* vallotta. Az idő óta, tudunkkal más nem történt ezen ügyben, mint a „Magyar Bánya- és Kohóvállalatok Egyesülete“ részéről beadott memorandum, melyről lapunkban is volt szó. Mi mégis hiszünk, hogy az áthidalás a közel jövőben meg lesz. Be fog következni a kényszerhelyzet az elkészítéshez a szomszédos monarchia új vasulés csatorna építkezése következtében, amely bennünket is intenzív munkára kényszerít.

Vajha elkövetkeznék ez idő minél hamarabb!

P.

TÁRCZA.

A szent-ivánnapi tűzgrálás.

(Junius 24.)

A „BAJAI HIRLAP“ eredeti tárczája.

— Irta: Bellosics Bálint. —

(Folytatás és befejezés.)

Szomszédsgunkban, Baranya vm. hegyháti járásában *új-tűz* gyujtanak Szent Antal napján, de akárhány helyen Szent Iván napján szokasos. Megelőző estén a falu kisbirája házról-hazra járva a bíró szigorú parancsaként meghagyja, hogy másnap reggeli *új-tűz*ig senki se merészeljen tüzet rakni. Falubeli vagy környékbeli ember e parancs nélkül sem szegné meg a tilalmat. Másnap hajnalban összeverődnek a falu férfiai, keresztlül fektetnek valamilyen kemény fatörzsrön egy puhafa nyomórudat és teljes komolysággal fűrészelnek. Néha órákig elveszödnek, míg végtére kikapattan egy-egy szikra. Akkor aztán válságos pillanat következik el. Olyan 14-16 éves kamaszodó fiut kell kiválogatniok a falu csöpörődő legényei közül, kiről föltételezik, hogy ártatlansága még csorba nélküli. Neki kell szaraz taplóval a szikrát felfognia. Ha nem családok a fiuban, a tapló hamarosan tüzet fog, mire belegöngyölgözik egy maroknyi szalmába s addig csóválják, a míg lobbot vett az *új-tűz*, melyvel aztán elgyujtják az előzetesen rakott máglyát. Minden házból ibrikkel siet elő egy-egy nőcseléd, hogy parázsral megszodje s otthon tüzet gerjeszzen vele. — Az elhamvadt máglya parázsát aztán a nagy hid teljes szélességében szőjjeltergetik és háromszor *áthajtják rajta a falubeli kondát, esordát, nyójtát, hogy dögvesz, sem egyéb rossz ne ártson nekik.* — Zich somogyi közönségen nagy sertésvész idején a falu végén két fát összedörzsölnek s az így támadott

tűzből mindenki viszen haza, mert gyógyító erejű. A vésztlüz emléke maradt meg a következőben. Kapúvárotl (Sopron vm.) 1900 augusztus havában egy eben kitört a veszttség. A község lakói agyonverték, a község határában megégették abban a hitben, hogy az elszálló füst a többi állatokat megvédelmezi a betegségtől. A vésztlüz (Nothfeuer) adatai legnagyobb részében a máglyát *új-tűz*szel, tiszta tűzzel gyujtják el, melyet értetlen ártatlanságu, tiszta legény fog fel: Jókai az *Osztárk Magyar. Monarchia* I. és k. kötetében a magyarok ő-hitérel szólvan a szent-iváni szokások tárgyalása során mondja, hogy a kilenczüllős fakerék agyán körísa rudat tolnak keresztül s azt két szüz legény addig dörzsöli, míg meggyul; a karinthiai szlovéneknek a kres (napforduló) tüzet szüzleány gyujtja meg. (Suman. Die Hovenen.) De a vésztlüztl teljesen függetlenül is el az *új-tűz* gyujtásának szokása, mely azon a híten épül, hogy a tűz a házi használat által tisztátalanná leszen s időről-időre megújítandó.

Bálint napján (febr. 14.), márczius és május elsején, a böjt után következő első vasárnapon egész Európában nagyon elterjedt szokás, hogy a falu szerető párjait kihirdetik vagy a leányokat egy évre, egy nyárra tánczosnékul elosztják vagy elárverezik. Mannhardt többször említett munkájában az egész szokás a vegetáció tölire távollevő páros démonai megerkeztének, felöbbedésének, párosodásának, házasságának képe. Erköleci okokból betiltott szokások leírásai bizonyítják, hogy ezt a felfogást nagyon szószerinti értelemben szymbolizálták helylyel-közzel. Nagyon valószínű, hogy a Dunántul sok helyt ismeretes *mátkálás* (mátkáló vasárnapon) ezzel a szokással egy közös törül való. A Bálint napján szokásos párosításra különösen Anglia népelete nyujt sok adatot; az előkelők közt a nőtlen legényeknek, különösen az agglégényeknek e napon postán babákat küldenek. Shakespeare is megörizte emléket (Hamlet).

Ophelia: Hobbap Szt. Bálint napja lesz.

Minijárt reggel korvó:

És ablakodnál, párodul,

Ott leszek én leány . . .

Arany jegyzetei közt megemlíti, hogy „az angol néphit szerint a madarak e napon pározottak s a fiatalág ezt ünneppel ülte meg, melyen sors által ki-kid vedvet választott magának“. (Arany összes munkái. 6. k.)

Egy csomó szokás bizonyítja, hogy János napján is divatban van, s hogy különösen régebben a megelőző évben egybekelt vagy eljegyzett párok a tűzön átugrottak vagy korongot, kereket hajítottak. Tirol német legényei korongpítés közben ma is a következő versiket éneklék:

Scheib' aus, Scheib' ein,

Wem soll die Scheibe sein?

Die Scheib' fliegt wohl über den Rain,

Die Scheib' soll der N. N. sein.

A negyedik sorban annak a leánynak a nevét említi, kinek a fölörpített korongot szánta. (Hörmann Lajos, Mon. X.)

E párosításra magyarországi adatok is vannak és Szent Iván napja nálunk Szent János és Szent András napja mellett általában a házassági orakulumok gyakorlásának kedves napja.

A párosításra egy, Reső Ensel Sándor által közölt (Magyarországi népszokások, 270.), mura-közi szokást ismerek. Az említett helyen a szent-ivánnapi tűz mellett tréfásan párokat állít össze egy vén leány. Az ily leányok a legényeknek, kikkel kikiáltattak, a reá következő vasárnapra bokréttát ajándekoznak, mit a legény szalaggal viszonzoz. A mely legény a bokréttát nem fogadja el, jele, hogy a párosítással nincs megelegedve. A szent-iváni szokásokat kísérő u. n. Szent-Iván-ének is örzi emléket:

A FERENCZ JÓZSEF keserűviz

az egyedül elismert kellemes
izü természetes hashajtószér.

Törvényhatósági közgyűlés.

Baja város törvényhatósági bizottsága f. évi július hó 8-án, délután 3 órakor *Schmausz* Endre főispán elnöklése mellett rendkívüli közgyűlést tartott. Napi renden hét tárgy volt, amelyet húsz perc alatt tárgyaltak le. A tárgysorozaton ott volt látható: az újonnan építendő városi közkórház meglehetősen fontos kérdése is és mégis az elnök főispánon kívül a városi tisztviselőket is beleértve, *huszonheten* voltak a teremben. Ez a körülmény csak elég eklatáns bizonyítéka annak a nagy érdeklődésnek, amelyet Baján a városi képviselők a közügyek iránt tanúsítanak.

A közgyűlésről a következő tudósítást vesszük:

1. A nagym. m. kir. Belügyminiszteriumnak leírata a bajai állami tanítóképző intézet gazdasági kertjének 2 kat. hold nagyságú területtel leendő felelőseleiről hozott közgyűlési határozat jóváhagyása tárgyában. — A leírat tudomásul vétetik és a telkek kicserélése november hóban elrendeltilik.

2. A városi tanács jelentése a Sugóvicsa medrénel észlelt partleiszapodást gátló partvédezet munkálatai biztosítása iránt megtartott árlejtés eredményéről. — Nem lévén kielégítő, újabb árlejtés rendeltetik el.

3. Ugyanannak előterjesztése az új városi közkórház részletterveiről, előmérleteiről, részletes költségvetése és vállalati feltételeinek jóváhagyása iránt. — Minthogy közgyűlési határozat van arra nézve, hogy az összköltség csupán 500,000 koronát tehet ki és a most bemutatott költségvetés szerint az építés 479,369 koronát, az összköltség 623,000 koronát tenne ki, a részlettervek visszaadatnak, hogy oly mód igaztassanak ki, miszerint a megszavazott 500,000 korona összegét meg ne haladják. Minthogy ez évben az építkezés még nem kívánatos, a jövő év tavaszán fognak hozzálatni.

4. Ugyanannak javaslata a szegedi fa- és fémipari szakiskolánál létesített városi ösztöndíj adományozása tárgyában. — Horváth Mihály pósta-szolga József fia, ki a három polgári osztályt jó eredménnyel végezte 1905-ik évig terjedőleg kapja meg.

5. Jaszenovics Márton és neje bajai lakosoknak kérvénye szőlő-utczai telkükből közös kút felállíthatására illetve közterület célzaira 6 □ ölnyi területnek ingyenes átengedése iránt. — A legközelebbi közgyűlés napirendjére tűzetik ki.

6. A városi tanácsnak javaslata Rajesnyí József és neje bajai lakosoknak tulajdonát képező

Rökus-utczai háznak és teleknek az új városi közkórház célzaira leendő megvétele iránt. — 27 szavazattal egyhangulag megszavaztatik.

7) Több tisztviselőnek kérvénye szabadságidő engedélyezésére iránt. — Megadatik.

Több tárgy nem lévén, elnök főispán a közgyűlést feloszlatja.

Iparfejlesztési mozgalom Baján.

A múlt évben megtartott helyi iparkiallítás utóhatásaként nagy arányokat ölt ez idő szerint Baján az iparfejlesztési akció. Az itteni iparosok mozgalmát a kereskedelmi miniszter is jó tanácssal, valamint számbavehető anyagi segéllyel igyekszik támogatni. Tantereket ad a létesítendő szaktanfolyamokhoz, valamint alkalmat akar nyújtani közös gépek beszerzésére.

Ebben az ügyben volt a bajai ipartestület helyiségében vasárnap és hétfőn néperőkezelés. Vasárnap a bormunkások gyűltek egybe, hogy meghallgassák a kereskedelmi miniszterek a kereskedelmi és iparkamarához intézett leíratát.

Kulinyi Zsigmond iparkamarai titkár, ki ez okból érkezett vasárnap Bajára, öt órakor délután jött a testület új helyiségébe, hol a nagyszobában egybegyűlt iparosok részéről szívesen ovációban volt része. Miután *Czernay* Imre elnök és *Weisz* Nándor iparhatósági biztos kalauzsolása mellett megtekintette a múlt hó 29-én felszentelt házat, *Czernay* elnök megnyitotta az ülést.

A kamarai titkár ismertette a miniszteri leíratot.

Az ipartestület elhatározta, hogy a férfiszabók és cipészek részére január hóban szabászati tanfolyamot tartanak.

A szövetkezeti áru-csarnok eszméje azonban nem tetszik a bajai iparosoknak. *Szabó* Sándor azzal az indoklással, hogy a cipészek az áru-csarnok létesítésével csak önmaguknak eszmélnének konkurencziát, azt javasolja, hogy áru-csarnokot ne létesítsenek. Így is határoztak.

A kereskedelmi miniszter hajlandó volna a közös gépek beszerzésére *ülező koronát* és szükség esetén többet is adományozni. A bajai cipészeknek azonban egyelőre ez sem kell. Többet kifejtették, hogy mindaddig, míg közös műhelyt fenn nem tarthatnak, a gépek fölöslegesek, mert a távol lakók azokat nem használhatják. Sokkal több időt venne a gépek ily módon való használata igénybe, mint a mennyi időt megtakarítanak, miért is határozta be, hogy a gépeket csak akkor fogják kérni, ha majd megalakul a bajai termelő és közös műhely szövetkezet, a mit megelőz már e hetekben a rendkívüli közgyűlés alkalmából alakuló szakszervezet.

Hétfőn délután 5 órakor folytatták az értekezletet a helybeli agyagiparosokkal, a melyen *Órley* Kálmán állami iparfelügyelő, jeles keramikus

is részt vett. — *Kulinyi* Zsigmond titkár fejtegette, hogy a tűzálló agyag fuvarozása nagyon drága. A kereskedelmi miniszter érintkezésbe lépett az államvasutak igazgatóságával és a nyeredő felvilágosításához képest fog e tárgyban határozni. *Órley* Kálmán előterjeszti, hogy a delelőt folyamán megtekintett néhány fazekas műhelyt és megtekintette a fazekasok bajai és szentiváni agyagtelepeit. Baján visszamaradottságot egyáltalán nem tapasztalt. Ajánlja, hogy tömörüljenek szövetkezetek, azután a mázt 34 krajeczár helyett 22 krajeczárért megkaphatják, de kamatmentes kölcsönt is kiltatásba helyezhet az állam részéről. — Ha szövetkezetek, úgy bizonyos, hogy szállítási kedvezményeket nyerhetnek a kormánytól és módját fogja ejteni, hogy Szent-Istvánon vegyenek bérbe vagy örökéren jó agyagföldet. *Kulinyi* Zsigmond felvetette azon kérdést, nem volna-e lehetséges, hogy nyersanyag beszerzése végett szövetkezetet alapítsanak, mely esetben a legmesszebb menő támogatásról biztosítja a fazekasokat.

Hosszabb tanácskozás és többek hozzászólása után a jelen volt 17 fazekas kijelenti, hogy anyagbeszerzési szövetkezetre szükség van és hogy feltétlenül megalakítják a szövetkezetet.

A kir. iparfelügyelő erre kiltatásba helyezi, hogy a kereskedelmi miniszter munkagépeket fog ajándékozni és a szövetkezetet szállítási kedvezményekben fogja részesíteni.

Legközelebb Bajára jön egy vándortanító, hogy szakszerű előadásu révén a fazekasok produktív erejét növelje.

Lejón továbbá az országos központi szövetkezet egy megbizottja, hogy a fazekasok szövetkezetét végleg megalakítsa.

Iskolai értesítők.

Az iskolaév végén megjelennek a színes borítékú füzetek, hogy számot adjanak a tanítók és tanulók egy esztendei munkásságáról. Sok munka eredménye foglaltatik egy-egy ily füzetben és szerencsés az az iskola, amelynek működését a nagy közönség azon része, amely gyermekei végett nincs az iskolával nexusban és így közvetlen tapasztalásai nincsenek, ezen füzetekből is felismeri. Mert úgy vagyunk az iskolával, hogy annak eredménye nem oly szembeütő, mint sok más munkáé és ennek következtében csak kevesen tudják igazán méltányolni mindaddig, míg az általános néveltség nem fog nagyobb arányokban elterjedni.

A *csiszteresi rend* bajai kath. főgymnásiumának 1900—1901. Fölker *Gusztáv* igazgató. Bevételeit *Dr. Madarász Flóris* tanár, lapunk kiváló munkatársától jelent meg benne tanulmány e ezimen: *Magyar olvasmányok a gymnasium felsőbb*

... Ki lovai vannak
A nagy hegyek alatt?
De ott is ott vannak
(Pl. a Balkó Istváné).

Selyem sár-hajó,
Hajó felő' gyönyör;
Tértsd elő' Orszi
Az én lovaimat,

Én is megtértem a te ludaidat. — Aztán újra rákezdik elülről más párral. (R. Ensel Sándor u. e. 188.)

Se szeri se száma annak a sok szokásnak, melyek valamennyienek az a célja, hogy a főköltő alá vágyó leányság előtt fölfedje a jövőndőt, a jövőndőbeli nevet, alakját. Ha rendet igyekszünk közöttük teremteni, azt tapasztaljuk, hogy legnagyobb részük a tűznagyrással függ össze. Zsolna vidékén a tót legények bíralgatják a leányok ugrását. Ha teljesen átugrotta, a jövő évre ilyenkorra már férjnél lesz. (Éltn., 12: 80.) Ez az orakulum magyarázza meg a következő közmondást: *Elugrotta, mint a perki lány a férjhezmenést*. Hibásan ugrott, a tűzbe esett, összeégette képét, s e miatt nem kapott férjet. Résző Ensel J. adatai szerint Perk nyírtamegyei községben tényleg ismerős szokás. Hasonlóképen ugrásból tudja meg a bácskai szerb leány is, férjhez megy-e a farsangon, vagy sem. (Hadssia, Monarch. 5: 654.) — Másutt viszont a koszorúnak, a házassági szimbólumának jut szerepe. A leányok a tűz egésze közben koszorut fonnak *atracczából* (anohusa officinalis) és aztán a fira dobják. Az a lány, kinek első hajtásra fennakad, még abban az évben férjhez megy. (Lindner G., Das Feuer, 131.) A szabadtai bunyevác leányok basonló czélből a szudvar eperfájára dobják a koszorút. Másutt a máglya közepére állított májűsűra akasztják a koszorút s kavicsal dobálnak feléje. A melyik lehajítja, rövidesen férjhez megy. Ha a kapnikbányai kocsina-rud tetejére kötött koszorút eléri s elemesztí a tűz, későbbje még abban az évben főköltő alá kerül. Az égő koszorú egy-egy kiragadott darabja, a máglya parazsa, hamva mind jó

e czélra. Ha a masgói lány éjfélkor az asztal alatt keze, lába alá szent-ivánnapi szent tesz, meglátja jövőndőbelijét. A koszorú üsztatás szokása (a lengyelek Wiánkí ünnepe) a régi Lengyelország területén divatos. Az ünnep előestéjén a folyókön lampionokkal világított csónakok vig társaságot üsztatnak a folyókön; szól a zene, susterog a rakéta. A fel-alúszkáló csónakokról a leányok koszorúkat dobnak a vízbe, melyek középebe égő gyertyákat erősítenek. A nagyobb csónakok közt apróbbakat legények siklanak tova s kifogdoszák a koszorúkat. A melyik leány koszorúját sikerül a legénynek kifognia, az lesz a felesége. — Zaióváralján a tót leányok — Mihaltska kártarsam szíves közlése szerint — koszorúkat dobnak a patakba; a melyiket elviszi az ár, az hajadon marad, a kié megakad, az férjhez men. Hasonló szokás uralkodó Szomólnokon is.

Azon a sok apró, nagyon ismert szokáson, melylyel az izgatott hajadon-szív a jövőndő titkához igyekszik ferközni, a házassági orakulumok törzsnappjával, Szent András napjával osztozik meg Szent Iván napja. Az ólomöntés, gombóc-főzés e napon épűgy gyakorlatban levő jövőndőmondók, akár november 30-án. Széles körben ismeretes szokás, hogy a leányok a megégetett koszorú virágait éjen át vánkosuk alá teszik, hogy jövőndő férjüköt álmodjanak. Zsolna vidékén tót leányok a tűz körül lopott fűvön hajlják álomra fejüket ez éjjelen hasonló hittel.

Szent Iván napja mindezekben kívül ősidők óta a szellem világ, a gonosz erők felszabadulásának, a szellemek járásának és mindenféle bűbájosságának kedvező idő. A gazdát Szent György éjjelenek nyomasztó aggodalma fogja el és serkenti cselekvésre, hogy magát és különösen marhát védje a *rontás* ellen. Az ország délvidekén előző estén tuskés ágat tűznek a tyúkóba, a bácskai szerb pásztor Iván-dánt megelőző napon nyíra kéregből készített fállyakkal kerül meg a jószágra aklat. Abauj-Torna megye tót népe Szent Iván hajnalán serpenyőben lobogva égő tűzzel füstölí ki az istállókat; a koloniak esontból, szemétből, ringy-rongyból bűdös füstöt támasztanak, hogy a rosszat távol tartsák. — A bosszú

is fogantat e napon. A mozgói kiássa haragosa lába nyomát a nedves földből s elteszi. Fog aztán e napon varangyt, hasa alá kihült parazsat tesz, s így belegöngyölgeti mocsári gólyahírbe, végül az egészet egy darab tiszta kendervászónba köti s a füstre akasztja. Ha aztán közbe véve szorit rajta, halálos rosszul lesz a haragosa.

Virág, állat megszólal ez éjjelen, a kínesek feltárlnak. A szent-iván-irág megmondja, mi hasznát vehetni. (Ipolyi, Mythol.) A ki ez éjjelen az *aranyos pádracót* kilesi, virágját gyorsan leszedi és gondosan megörzi, minden állat boszedét megérti. Kilesni azonban nagyon nehéz, mert midőn éjfélkor virítani kezd, oly nehéz álom nyomja el az érdeklődőt, hogy nem sikerül a virágot leszakasztania. Mások szerint egy kis madár röppen elő s az épen kifoslett virágot lecsipí. — Károlyvárosi horvát néphit szerint ez éjjelen beszélgetnek a marhák és egymásnak panaszolodnak a gazdára, pásztorra, (Éltn., 12: 78. és 10: 302.)

Görgényi hit szerint Dárius kínese oda van elásva, a hova ezen a napon a felkelő nap első sugara esik. Olyan hegyekre, melyekben hír szerint tűndérek és óriások alusznak kínesei mellett, Szent Iván napján ártatlan lány vérevel keresztjelet kell csinálni. A szellemek előjönnek, hogy egyet forduljanak a szabadban s az alatt kincsekhez lehet ferközni. (Wisloczky, Aus dem Volksleben der Magyaren, 102.) — Szent Iván, Bóna, Bana (Győr vm.) lakói kerékgurítás alkalmával a megállás helyéről lesik az arany lángolását. Azt hiszik, hogy az arany Szent Iván éjjelen tisztul és ez az oka, hogy sohasem rozsdás. Ez éjjelen meggyul a föld alatt s a rozsdá vagy egyéb salak kékes lánggal ég le róla.

De elég is emyi; a t. olvasó közönség memóriájából, tudom, tízannyi adat telenék. — Én csak a Baján immár majdnem teljesen parázsa omlott szent-iváni máglyát próbáltam, bizonyára több jó akarral, mint sikerrel, lángra eleveníteni, hogy vele a népelet messzi, miú muljának egy érdekes képét világltsam meg.

(Vége.)

osztályában, melyben a tudós irodalom-művelő és szakavatott pedagógus fejt ki nézetét ezen emi-
nenter fontos kérdéssről. Ez után a tanári sze-
mélyzet, a tanított anyag, a tanítási eszközök
gyarapodása, az ifjúsági egyletekről, a zene- és
vívó iskoláról és a vizsgálatokról való beszámolás
következik. Az érdemsorozathól látjuk, hogy arány-
lag kevés tanuló bukott meg, ami nemcsak a ta-
nulók szorgalmának, hanem a tanárok pedagógiai
tapintatának is eredménye. Adatok az iskolá-
évtörténetéhez és tudósítás a jövő iskoláévról fejezik
be a terjedelmes kötetet, melyből örömmel látjuk
a tanárok és tanulók becsületes munkájának ere-
ményét.

A bajai ízr. hítk. elemi-, polgári fiú- és leány
iskolájának huszadik értesítője, az 1900—1901. tan-
évről. A hitközségi iskolásköz megbizottságból szerkesz-
tette a tanítótestület. Bevezetőül az igazgató el-
mondja az iskolaévtörténetét, melyből látjuk, hogy
az iskola éven éven is iparkodott a nemzeti- és
vallásos nevelés szolgálatában működni és növen-
dekeit ilyen irányban nevelni. Az iskola záró szá-
madásából látjuk, hogy a hitközség az összes
iskolai bevételeken felül adóból 11229 korona 06
fillért költ az iskolájára, amely ezúton 10 év előtt
csak 8935 korona 48 fillér kiadása volt. Jóval
nagyobb a differentia, amely így csak 2923 kor.
58 fillért tesz ki, ha elgondoljuk, hogy ezen idő
alatt Baja város segélye 1400 koronával lett na-
gyobb, amely összegre a 2923 kor. 58 fillérhez
adandó, mint a mely összeg szintén pótlandó lett
volna. Az iskola a múlt évben két alapítványt
kapott Pollák Jakab 2000 kor. a Talmud Tóra
fentartására és néh. Schön M. B. 3000 kor. ös-
zöndíjra. A szokásos közlemények bőséges felvilágo-
sítást nyújtanak azon szellemtől, amely az iskolá-
ban honos és amely szellemben a gyermekeket
nevelni is kell.

Tanító.

U. I. Városunkban megjelent még „Értesítő”
úgy a városi polg. iskoláról, mint a városi el-
iskolákról és a zárda iskolájáról. Azokat azonban
be nem küldték lapunknak és így róluk tudomást
nem is vehetünk.

Helybeli és vidéki hírek.

Kinevezés. A király *Dr. Costán* Miklós bajai
járásbírói albirót a szabadkai kir. törvényszék-
hez bírónak nevezte ki. Amennyire örülnék e jól
kiérdemelt előléptetésnek, ép annyira sajnáljuk,
hogy járásbíróságunk bírói kara egy kiválóan képzett
és ügybuzgó tagját veszíti.

Elöléptetés. Ő Felsége a király *Radány Péter*
zombori kir. törvényszéki bírót, földinket a VII.
fizesítési osztályba sorozott bírónak nevezte ki.

Primiczia. *Majtényi* Géza kegyesrendi tanár
ma tartja a rom. kath. plébánia templomban első
miséjét.

Eljegyzés. *Ditzendy* János helybeli vasuti
tisztviselő jegyet változt *Szendeff* Gizella urhölgy-
gyel N.-Kikindán.

Lökerti júliális. F. hó 10-én a lökterben
fényesen sikerült júliális volt. Reggeli 9 órakor
gyülekezett a társaság és szakadatlanul együtt
volt másnap reggelig. — A háziaszonyok név-
szerint: Allaga Istvánné, Dr. Alföldy Lajosné,
Dr. Bernhart Jánosné, Halász Károlyné, Dr. Hege-
düs Aladárné, Dr. Koller Imréné, Koller Dezsőné,
Müller Józsefné, Szaday Kálmáné urnók és
Schwarz Agnes kisasszony oly szeretetreméltóan
töltötték be tisztókat, hogy csakis oly fényes
eredményre lehetett fíradozásuknak. — Volt díj-
tekvés is igen szép ajándékokkal. Esté felé az
ifjúság tánczra perdült, mely lankadatlan lüzzel
reggelig tartott. A körülbelül 80 főből álló társas-
ság le is fényképezte magát és így örökké
meglesz a legkellemesebben eltöltött nap emléke.

A főispáni állás betöltése. A „Zombor és
Vidék” írja: Beavatott helyről kapjuk azon meg-
bizható hírt, hogy illetékes helyen *dr. Alföldy*
Gedeon zombori nagybirtokos, ügyvéd, volt királyi
közjegyző, főispán jelöltségével foglalkoznak, kit
rendkívül nagy népszerűsége, higgadsága, vagyoni
függetlensége és kitűnő képzettsége miatt a bács-
megyei főispáni állásra mindenki szíves örömmel
látja és igazságszeretete folytán mindenkit kielé-
gítene.

A „bajai lövész egyesület” által f. hó 7-én
rendezett lövészet alkalmával, következő mely
lövész történtek. Negyest lövt: Somogyi Emil 1.
Hármast lövt: Eckert István 17. Somogyi Emil 16.
Gebhardt Dezső 5.

A rom. kath. klérus nesztora. *Kurka* Károly,
melykúti plébános, egyházmegyének legidősebb tagja,
a bajai főgymnasiumunk volt tanárja, folyó hó
11-én érte el 80-ik születési napját. Isten, haza
és királynak szentelt áldásos életének ezen nevez-
tetes mesgyéjén hívei lelkes ovációkban részesi-
tik szeretelt és agg lelkipásztorukat. — Ez
alkalomból a magunk részéről is üdvözljük.

Czifrusz Ferencz-szoba alapítvány. A vár-
megyei tanító-egyesület központi választmánya egy-
hangu határozattal a jövő 1901/1902. tanévre a
Ferencz József Tanítók Házában levő „Czifrusz
Ferencz-szoba” alapítványi helyre Resch Ferencz
egyetemi joghallgatót, Resch Miklós újvidéki iparos-
tanoncziskola tanítójának fiát jelölte ki.

Alsík-e a szabadkai szinikerület? A „Bácskai
Friss Újság” írja: Mint biztos forrásból értesü-
lünk, gróf Festetics Andor országos szinügyi felü-
gyelő napról-napra küld leveleket úgy Szieben-
burger Károly szinügyi bizottsági elnöknek, mint
a tanácsnak, sürgetve a kerület végleges megalakul-
ásához szükséges intézkedések megtételét. Az
idő ugyanis már elérkezett, mert a szabadkai
szinikerületnek szeptember elsején kell megalakulnia. Pedig eddig a szerződést a kerülethez
tartozó városok közül még egyik város sem irta
alá. A szeptember azonban már rohamosan köze-
leg. Talán jó éjszakát kívánjunk?

Czorda Bódog nyugalmában. Czorda Bódog a
kir. Kuria másodelnöke, Szabadka város szülötte
nyugalomba vonult. Két hónapi szabadságra ment
most, de nem fog visszatérni hivatalába, mert
nyugdíjaztatását kéri.

Alapító tag, Dr. Holländer Adolf, jankováczi
községi orvos 200 koronával az országos orvosi
nyugdíjintézetet alapító tagjává lett.

Vármegyénk orvosi szövetsége az Ujvidéken
tartott gyűlésen elhatározta, hogy jövő évi köz-
gyűlését Ó-Becsén tartja.

Országos tanargyűlés. Az országos tanár-
gyűlést a jövő évben Szabadkán fogják megtar-
tani. A Budapestben megtartott országos gyűlés
egyhangulag elfogadta Szabadka városának Frankl
István által előterjesztett meghívását.

Pályázat. A m. kir. posta, távirat- és táv-
beszélőnél 138 gyakornok jelölt állásra pályázat
hirdetett. Csakis érettségi vizsgát tett egyének
pályázhatnak. A részletes feltételek a *bajai* m.
kir. posta- és távirat-hivatalban megtekinthetők.

Megyei ipar és mezőgazdasági kiállítás. Vár-
megyénkben már nagyon készülnek az 1904.
évben Szabadkán rendezendő ipari és mezőgazdasági
kiállításra. Eddig a következő testületek és
hatóságok jelentették be megbízottságukat: a bajnoki
ipartestület: Pfeifer János és Lichtneckert József;
a palánkai ipartestület: Kopeckzy Sándor ipar-
testületi jegyző; a zombori ipartestület: Frey Imre
elnök; a hódásági ipartestület: Baumgärtner
Lőrincz elnök; a szegedi kereskedelmi és iparka-
mára: Kulinyi Zsigmond a kamara nagyeremű
titkára és a Szegedi Napló főszerkesztője; bács-
topolyai járás: Tukats Fabian szolgabíró; az ó-
morovicsai ipartestület: Neufeld Adolf iparhatósági
biztos és Füredi Lajos jegyző; Zenta város a
polgármester által lesz képviselve.

Uj fürdő Bács-Topolyán. Bács-Topolyán, mint
tudósítónk írja, a Bácséren Limbek Fülöp rendőr-
felügyelő kezdeményezése folytán 10 koronás rész-
vényekkel fürdőt létesítettek.

Pályázat. A zombori pénzügyigazgatóság ke-
rületében több pénzügyőri vizgatói állásra a pá-
lyázatok nyolcz hét alatt nyújtandók be.

A fogadott leány — szerető. Ujvidékről
írják: Tajzán András parasztagazda egy kis leányt
fogadott magához, kit 14 éven át mint leányt
nevelte. De alig lett a kis leányból serdülő leány,
Tajzán András szeretőjévé tette és 13 éven át
vadházasságban élt vele. Csakhogy mindenféle
szerelemnek vége szokott lenni és a leány szíve
is a kétszínű posztóért rajongva, egy helvenes
baka iránt lángoló szerelemre gyúlt és a leány
nevelőatyja szeretőjét fakepnel hagyta, a mi Tajzánt
annyira kihozta a sodrából, hogy a piaczen. amik-
or a leánynyal találkozott, azt a fötérten a földre
teperté és fojtogatni kezdte. Az arra haladó 26.
számu rendőr Tajzánt megragadta és a leányt
kellemetlen és veszélyes helyzetéből kiszabadí-
totta. A rendőrségnek Tajzánt apai fájdalomának
ilyetén megnyilatkozásaiért felelősségre vonják.

KÖZGAZDASÁG.

A gazdasági munkások segély- pénztára.

— Egy kis beszámoló. —

Még csak alig felesztendeje annak, hogy az
Országos Gazdasági Munkás- és Cseléd-segélypénz-
tár — ez a legújabb emberbaráti intézmény —
életbelépett és már is fényes bizonyítékai adta
annak, hogy milyen égető szükség van nálunk en-
nek a segélypénztárnak a megalakítására.

Ugyan mi is a czélja ennek az intézménynek?
Ujra feltesszük ezt a fontos kérdést, mert
míg ezt nem tudjuk, nem érthetjük meg igazi jó-
tékony hatását.

Ennek az emberbaráti intézménynek az a

czélja, hogy a földműves embert, aki napról-napra
való keresiményéből vagyont nem gyűjlhet, öregsege
idejére megbizottsá afelől, hogy nem irgalom ke-
nyéren kell tengődnie. Vagy ha baleset éri, akkor
sem fog sem maga, sem családja nyomorúságra
jutni. Mert a segélypénztár tagjait vagy ezek halála
esetén ezek feleségét és gyermekeit segíeyzi,
gyámoltja.

Aki tehát tagja a segélypénztárnak, az nyu-
godtan végezi nehéz munkáját, mert nem győtri
őt az az örökös gond, hogy mi lesz hitvesével,
apró gyermekeivel, ha munkabíró karja ellankad és
a kasza, kapa kiesik kezéből.

A segélypénztár felesztendő működése vilá-
gosan bizonyítja, hogy a föld népet gyakran éri
olyan baj, mely őt munkakeptelenné teszi és gyak-
ran fordulnak elő olyan balesetek, melyek a föld-
művesnép családját örökre megfosztják a kenyér-
keresettől.

Még csak hat hónapja, hogy a segélypénztár
hasznos működését megkezdte és már eme rövid
idő alatt 203 földműves jutott abba a szomorú
helyzetbe, hogy jótéteményét kénytelen volt igénybe
venni. A segélypénztár minden egyes esetben gyor-
san gondoskodott a bajba jutott ember gyógykeze-
léséről és anyagi támogatásáról, hogy betegsége
ideje alatt ne legyen kénytelen családjával együtt
az irgalom kenyéjén tengődni.

A beállott baleset 14 földművelőt megölt.
Mind a 14 esetben a család a legnagyobb nyomor-
ban maradt hátra. A segélypénztár központi igaz-
gatósága sürögösen intézte el az özvegyek kérelmét
és minden egyes esetben 400—400 koronát szol-
gáltatott át a nyomorral küzdő családnak.

Az Országos Gazdasági Munkás- és Cseléd-
segélypénztár 1901. évi január hónap óta baleset
miatt való halál esetében a következők családjának
adott 400—400 korona segélyt:

1. Csirke Máttyás, Tapió-Szele. A tehén ugy
megrugta, hogy hasában belső vérzést kapott.
2. György András, Tapió Györgye. Fegyvere
véletlenül elsült, úgy, hogy a golyó szívébe fu-
ródott.
3. Küm János, Szemesé Csehi. Pincezásás
közben a föld reászakadt.
4. Bazsó János, Szend. Szalmásszekérről egy
kerítésre esett, melynek léczzei a hasába furódtak.
5. Szalái János, Pápa. Az eldőlt pajtakapu
agyon ütötte.
6. Kovács Péter, Kis-Becze. Meggyilkolták.
7. Kovács Imre, Nádudvar. Gabonával meg-
rakott szekérről lebukott, a kerekek keresztül
mentek rajta.
8. Sipos Balázs, Solymos. Az erdőben agyon-
lőve találtak.
9. Bogdán Sándor, Felső-Jozsa. Megfulladt.
10. Sági Menyhert, Gicz. A rudba beakadt
ló hasba rugta, úgy, hogy szörnyet halt.
11. Doboz István, Mezőhegyes. A gépszij el-
kapta és agyonzúzta.
12. Geleci László, Kőkényesd. Orozva fejbe
ütöttek.
13. Bauer Ferencz, M.-Polány. A gőzcséplő-
gép agyonzúzta.
14. Sándor József, Pthügy. Munkaközben
a ló agyonrugta.

Ezek a szánok világosan beszélnek és egytől-
egyig hangosan hirdetik ennek az emberbaráti
intézménynek szükségességét.

Világosan látható ezekből a számokból, hogy
a segélypénztár rövid fennállása óta is már sok
szerencsétlen embert mentett meg a koldusbottól
és számos özvegyet mentett meg a kétségbeeséstől.

Ez az emberbaráti működés buzdította hi-
zonynyal arra a fősásztorokat, főrendeket, nagy-
birtokosokat, az emberbaráti intézeteket, a vár-
megyéket és községeket, hogy olyan nagy számban
csoportosuljanak a segélypénztár alapító tagjai
sorába. És bizonyonlag ez az oka annak is, hogy
Felséges királynk is annyi jóakarattal viseltetik
azon intézmény iránt, mely kizárólag a föld né-
pének istápolását és támogatását tűzte ki czélul.

Hirdetések.

SPITZER JÁNOS

BAJA, KÁDÁR-UTCZA 180.

Elvállal mindennemű

házak és földek

kisebb-nagyobb

BIRTOKOK

bérbeadását és eladását a legked-
vezőbb feltételek mellett.

Kisasszony

17 éves, ki az anyakönyvvezetést teljesen érti, ajánlkozik jegyzői irodába azonnali belépésre.

Czim a kiadóhivatalban.

Kiadó ház.

Erzsébet királyné-utca 342. sz. ház, mely áll 5 szoba, konyha, éléskamra, istálló, kocsiszin stb. ből

augusztus hó 1-re kiadó.

Bővebb értesítést ad

Utry Ambrus

háztulajdonos.

Tekintetes

Wilhelm Ferencz urnak, gyógyszerész Neunkirchenben, Bécs mellett, Alsó-Ausztria.

„Minden reklám dicséreten“ felül áll az Ön nem eléggé méltányolható Wilhelm-féle antiarthritikus, anti rheumatikus vértisztító theájának hatása.

Számos év óta csúszban szenvedtem, mely annyira hevesen lépett fel, hogy heteken át az ágyat őriznem és a legkínosabb fájdalmakat kellett kiállanom, alvásról és étvágyról szó sem lehetett, minden erőszakos szer u. m. tincturák, mixturák, kenőcsök és fürdők, fürdősókkal és szappanokkal, enyhítették ugyan mulólag fájdalmaimat, de a legközelebbi időváltozáskor újra jelentkezett a régi baj, még pedig fokozott mértékben, úgy, hogy erőm szemmel láthatólag fogytak.

Ekkor olvastam a „Berliner Tagblatt“-ban theájának ajánlását, mire azonnal három csomagot hoztattam, már ennek elhasználása után könnyebbülést éreztem és 1 1/2 év óta előirt időközökben 5 ilyen küldeményvel a gyógymódot folytattam és hála annak annyira helyre vagyok állítva, hogy egészen egészségesnek és visszanyert étvágyam folytán erősnek és életvidornak érzem magamat, úgy, hogy ezen ősznek és a tél kezdetén a rossz idő daczára a szabadban időzhettem, **anélkül, hogy a legesekélyebb fájdalmat éreztem volna.** Ezt, mélyen tisztelt Uram, csakis Önnek köszönhetem.

Vajha minden beteg mielőbb teljes bizalommal az Ön csodahatású theájával élne, hogy gyógyulást és új életkedvet nyerjen és Önnek, úgy mint én, hála legyen kötelezve.

Mély tisztelettel

Menzel Frigyes,

mű- és szőpérfestő, Gottlieb Friedler Ad. utódja posztógyárában Opatovk Kalsch mellett, Orosz-Lengyelország, „Karlcsenyeste, 1899“.

469. sz. 1901. kig.

Árlejtési hirdetmény.

Alolított községi előljárásság által ezenel közhírré tételük, hogy Dautova község képviselőtestületének 1. közgy. 1901. számú közgyűlésében megszavazott és a tekintetes Bács-Bodroghvármegyei törvényhatósági bizottságnak 885./közgy. számú határozatával jóváhagyott, s a községi jegyzői lak mellék-épületének **kijavitása és felépítése körüli munkálatokat Dautova községhezánál folyó 1901. évi július hó 30-án délelőtt 9 órákor nyilvános árlejtés útján, a legkedvezőbb ígéretet tett vállalkozónak, az árlejtési feltételekben megszabottak teljesítésének kötelezettsége mellett át fognak adatni; a kikiáltási ár 1145 kor 15 fil., mely összegnek 10% -a árlejtés előtt bánatpénzül a községi előljárásságnál leteendő. — Az építési feltételek és műszaki tervek a községi jegyzői irodában az árlejtés napjáig a hivatalos órák alatt megtekinthetők.**

Kelt Dautován, 1901. évi július hó 1.

Plukovics Imre

jegyző.

Gilányi István

biró.

PÁLYÁZAT.

A bajai izr. hitközség nép- és polgári iskolájában megüresedett **iskola-szolgai állásra**, mely évi 360 korona fizetés, szabad lakás és téli fűtés mellett **folyó évi szeptember 1-én betöltendő.** — Mint templomportás az iskola-szolgá külön 160 korona fizetésben részesül.

Pályázó tartozik kérvényét, melyben a kor, családi állapot, polgári állása igazolván, **július 25-ig** a hitközségi irodában benyújtani, ahol a pályázati és szolgálati feltételek is megtekinthetők.

Baja, 1901. évi július hó 2-án.

A bajai izr. hitközség előljárássága.

Le Griffon

valódi francia szivarkapapir és füvety.

Kapható minden jobb kereskedésben.

Alapított
1862.

Schnetzer Ernő

Alapított
1862.

ÜVEG-, PORCELLÁN-, KÖEDÉNY-, LÁMPA-, KÉPKERET- ÉS TÁBLAÜVEG KERESKEDÉSE

BAJÁN.

Ajánl légmentesen záró

befőttes üvegeket

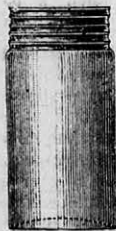
gyári áron.

Minden háztartásban nélkülözhetlen.

Minden közönséges

befőttes- és uborkás üvegek

legolesőbb áron kaphatók.

A „BAJAI HIRLAP“
kiadóhivatala.

KAZAL JÓZSEF
KÖNYVNYOMDÁJA BAJÁN.

A „BAJAI HIRLAP“
kiadóhivatala.

Mindennemű könyvnyomdai munkák a legszebb kivitelben elvállaltatnak u. m. könyvek, folyóiratok, ügyvédi és kereskedelmi nyomtatványok.

Névjegyek.

Eljegyzési kártyák.

Lakodalmi meghívók.

Számlák.

Körlevelek.

Gyászjelentések, falragaszok a legizlésesebb kivitelben olcsó áron készítettnek.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Községi nyomtatványok raktáron tartatnak.